

Endelig foreslås det i § 29, at bestemmelserne i lovens kapitel 1-4 i øvrigt finder tilsvarende anvendelse. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

4.2. Moderskab ved kunstig befrugtning

Moderne reagensglasteknik gør det muligt, at en kvinde kan blive gravid med æg fra en anden kvinde (ægdonation).

Sådan graviditet må kun etableres med sæd fra kvindens ægtemand eller partner. Efter § 5 i loven om kunstig befrugtning må der således ikke etableres kunstig befrugtning, medmindre ægcellen stammer fra den kvinde, der skal føde barnet, eller sæden stammer fra hendes partner. Ægdonation kan derfor inden for lovens område ikke lovligt foretages, når ægget er befrugtet med donorsæd.

Kunstig befrugtning med et æg doneret af en anden kvinde må efter lovens § 14, stk. 2, ikke finde sted, hvis den donerende kvindes identitet på forhånd er kendt af det modtagende par, ligesom det modtagende par ikke på forhånd må bestemme ægdonors identitet.

Der skal i øvrigt foreligge samtykke efter de almindelige regler i §§ 23 og 24, jf. pkt. 4.1.1.a ovenfor.

Der findes ikke i dag bestemmelser om, hvem der skal anses som mor i tilfælde, hvor barnet er blevet til ved en ægdonation. I praksis anses den kvinde, der føder barnet, som mor.

Børnelovsudvalget har i overensstemmelse hermed foreslået, at moderen til et barn, der er blevet til ved kunstig befrugtning, skal være den kvinde, der føder barnet, jf. betænkningen, side 71.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets forslag. Det foreslås derfor i § 30, at den kvinde, som føder et barn, der er blevet til ved kunstig befrugtning, skal anses som mor til barnet.

5. Surrogatmoderskab

5.1. Gældende ret

Ved en aftale om surrogatmoderskab forstås en aftale om, at den kvinde, der føder barnet, ikke skal beholde det. Surrogatmoderen føder således barnet for og til - en anden kvinde, f.eks. fordi den anden kvinde ikke selv er i stand til at få et barn. Der kan f.eks. være tale om, at den anden kvindes ægtefælle eller samlever m.v. befrugter surrogatmoderen, eller at surrogatmoderen befrugtes med donorsæd fra en udenforstående tredjemand.

Aftaler om surrogatmoderskab er, så vidt det er Justitsministeriet bekendt, relativt sjældent forekommende i Danmark.

Der findes ikke i dag et samlet regelsæt om surrogatmoderskab, og der er ikke efter gældende ret noget forbud mod at virke som surrogatmor. Der er imidlertid enkelte steder i lovgivningen fastsat særlige bestemmelser om spørgsmålet.

Efter adoptionslovens § 33, stk. 1, må der således ikke ydes eller modtages hjælp med henblik på at opnå forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne. Efter bestemmelsens stk. 2 må der heller ikke foretages annoncering med henblik på at opnå en sådan forbindelse. Bestemmelsen skal ses på baggrund af et ønske om at begrænse surrogatmoderskab til tilfælde, hvor der er en så nær, typisk familiemæssig, tilknytning mellem surrogatmoderen og »aftagerne«, at der ikke er behov for mellemmandsvirksomhed.

Aftaler om surrogatmoderskab mod vederlag er endvidere søgt forhindret ved i administrative bestemmelser udtrykkeligt at fastsætte, at statsamtet ikke må godkende aftaler om overførsel af forældremyndighed eller meddele bevilling til adoption, såfremt der skal ydes vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste til indehaveren af forældremyndigheden eller den bortadopterende. Der henvises til § 5, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 994 af 14. december 1995 om forældremyndighed og samvær med senere ændringer og til § 19, stk. 1, nr. 6, og § 20 i adoptionsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 597 af 5. september 1986 med senere ændringer).

Endelig kan nævnes § 13 i lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v. Efter denne bestemmelse må kunstig befrugtning ikke finde sted, når der foreligger en aftale mellem den kvinde, hos hvem graviditet søges etableret, og en anden om, at kvinden skal føde et barn til denne.

Det er almindeligt antaget i dansk ret, at en aftale om surrogatmoderskab er ugyldig. Surrogatmoderen vil derfor altid være barnets retlige mor, og hun vil ikke i noget tilfælde kunne forpligtes til at udlevere barnet. På tilsvarende måde må det antages, at »aftageren« ikke vil kunne forpligtes til at aftage barnet. Dette kan være relevant, såfremt aftageren fortryder den indgåede aftale, mens surrogatmoderen ønsker at fastholde den.

Skal aftalen om surrogatmoderskab derimod føres ud i livet, kan det efter omstændighederne ske i kraft af reglerne om anerkendelse af faderskab, adoption og overførsel af forældremyndighed. Der henvises herom nærmere til betænkningen, side 116 ff.